

Ιστορία ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΩΡΑΙΤΗ

693.717.8812

www.kmoraiti.gr

24/8/2020

11. Το εξωελλαδικό ελληνικό κεφάλαιο

18732-1870: αρνητική στάση

Περιοχές ανάπτυξης της οικονομίας

Οι οικονομικές δραστηριότητες των Ελλήνων είχαν εξαπλωθεί:

- Στην Ανατολική Μεσόγειο
- Στη Μαύρη Θάλασσα
- Σημαντικές για την εγχώρια οικονομία ήταν:
- Στην Αίγυπτο
- Στη Νότια Ρωσία
- Στις εκβολές του Δούναβη
- Στην Κωνσταντινούπολη

Για το μικρό ελληνικό κράτος η ύπαρξη των ομογενειακών ομάδων αποτελούσε ελπίδα.

Αιτίες της αρνητικής στάσης της ομογένειας:

- Μέσα σε ένα κλίμα ανάπτυξης και υψηλών αποδόσεων των ευρωπαϊκών οικονομιών μέχρι τη δεκαετία του 1870 οι επιχειρηματικές δραστηριότητες στις αγορές των μεγάλων κρατών της Ανατολικής Μεσογείου είχαν ευκαιρίες ανάπτυξης.
- Μόνο ένα ολιγάριθμο τμήμα του ελληνισμού της διασποράς εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια και ενσωματώθηκε στην αστική τάξη.
- Για τους πολλούς η Ελλάδα ήταν περιοχή χωρίς ενδιαφέρον.
- Οι συζητήσεις για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ομογένειας έγιναν στη δεκαετία του 1860 που αναζητήθηκε πολιτική προσέλκυση των ομογενών στην Ελλάδα λόγω:
 1. Της αλλαγής της δυναστείας
 2. Της αλλαγής των συνταγματικών θεσμών
 3. Της πρώτης επέκτασης του ελληνικού κράτους με την ενσωμάτωση των Επτανήσων
 4. Του κόστους από την εμπλοκή στις κρητικές επαναστάσεις του 1866-1869

Όμως οι πολιτικές είχαν πενιχρά αποτελέσματα.

- Στην οθωμανική αυτοκρατορία εφαρμόστηκαν οι συνταγματικές μεταρρυθμίσεις των Τανζιμάτων (1856) που έδιναν διευρυμένα δικαιώματα στους χριστιανούς της αυτοκρατορίας. Μαζί με τις νέες οικονομικές συνθήκες έδιναν μεγαλύτερες ευκαιρίες στους ομογενείς από την Ελλάδα.

1870-1900: αλλαγή στάσης

Αιτίες αλλαγής της στάσης των ομογενών

- Η κρίση του 1873 που μείωσε τις αποδόσεις των ευρωπαϊκών κεφαλαίων και προκάλεσε τη μεταφορά τους ανατολικά, σε αναζήτηση επικερδών τοποθετήσεων.
- Η μετακίνηση πίεσε τους πλούσιους Έλληνες της διασποράς να αναζητήσουν νέα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Μορφές επενδύσεων:

- Τοποθετήσεις σε ακίνητα: τοποθετήσεις επίδειξης, που κόσμησαν την Αθήνα με νεοκλασικά αρχοντικά, δίνοντας σε κεντρικές περιοχές αριστοκρατικό χαρακτήρα.
- Η διείσδυση στην ελληνική αγορά έγινε με γνώμονα την αξιοποίηση ευκαιριών για υψηλά κέρδη, όπως τη πώληση των τσιφλικιών της Θεσσαλίας σε χαμηλές τιμές από τους Οθωμανούς ιδιοκτήτες, μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας.
- Επενδύσεις στο εμπόριο.
- Μεταλλευτικές δραστηριότητες
- Δημόσια έργα της τρικουπικής περιόδου
- Δανεισμός δημοσίου.

Χαρακτηριστικά των επενδύσεων

- Ο ευκαιριακός χαρακτήρας
- Η ρευστότητα
- Κύριο μέλημα ήταν η δυνατότητα γρήγορης απόσβεσης και επανεξαγωγής των κεφαλαίων στο εξωτερικό για επικερδέστερες τοποθετήσεις
- Η ελληνική αγορά δεν έδινε υποσχέσεις για μακροχρόνιες τοποθετήσεις
- Η εύκολη μετατρεψιμότητα της δραχμής ενίσχυε τα γρήγορα περάσματα του ομογενειακού κεφαλαίου από τη χώρα
- Η οικονομική συμπεριφορά ήταν κερδοσκοπική

20^{ος} αιώνας: συστηματική στροφή προς την Ελλάδα

Σταθερότερη ήταν η συμπεριφορά των ομογενών κεφαλαιούχων τον 20^ο αιώνα:

1. Μετά το κίνημα των Νεότουρκων
2. Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους
3. Μετά τις ανακατατάξεις που έφερε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Αιτίες

- Η έξαρση των εθνικισμών
- Τα πλήγματα στις οικονομικές δραστηριότητες των ξένων
- Οι πολιτικές εξελίξεις στη Ρωσία
- Το τέλος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η δημιουργία της Κεμαλικής Τουρκίας

Οι Έλληνες κεφαλαιούχοι:

1. Διέκοψαν τις παραδοσιακές δραστηριότητες στην Ανατολική Μεσόγειο
2. μετέφεραν τις επιχειρηματικές, βιομηχανικές, εμπορικές ή χρηματιστηριακές δραστηριότητες τους στην Ελλάδα.

Αποτίμηση του ρόλου της ομογένειας

- το κεφάλαιο που συσσωρεύσαν οι Έλληνες της διασποράς δεν ήταν σταθερή βάση για την ανάπτυξη της Ελλάδας ήταν όμως παρουσία σημαντική
- το ευκαιριακό και κερδοσκοπικό πέρασμα από τη χώρα ενίσχυε τη ρευστότητα
- έδινε πρόσκαιρες και αναγκαίες λύσεις στην έλλειψη κεφαλαίων
- βοήθησε στον εκχρηματισμό της ελληνικής οικονομίας

η μεγάλη μάζα των Ελλήνων της διασποράς:

- ανήκαν σε μεσοαστικά ή μικροαστικά στρώματα
- ήταν μετανάστες
- διατηρούσαν στενούς δεσμούς με τις οικογένειες τους στην Ελλάδα
- έστελναν σημαντικό μέρος από τα εισοδήματά τους στην πατρίδα
- τα εμβάσματα είχαν μεγάλη σημασία για την Ελλάδα και οι επιπτώσεις στην εθνική οικονομία ήταν σημαντική.